

Selle loengu ma tahan jagada kaheks osaks. Esimene on liturgia olemus, aga teine osa sellest, milline on dominiiklaste liturgiakäsitus.

- 1) Katoliku Kiriku Katekismusest leiame liturgia seletuse, mille järgi liturgia on Jumala rahva osalemine selles, mis on „Jumala tegu”, selles, mida Jumal teeb.
- 2) On väga huvitav, et siin pole õieti juttu sellest, mis liturgia on, vaid millele liturgia kaasa aitab, mida me liturgia läbi saame, või mida liturgia läbi teeme. Liturgia moodustavad kaks tegijat. Esimene on Jumal, kes teeb (loob, lunastab, armastab, kannatab, sureb, tõuseb surnuist, äratab surnuist, viib Isa juurde, annab andeks j.n.e). Jumala tegu tõepoolest on Jeesus Kristus nagu üks sündmus, mis on juurdunud igavikus ja leiab koha inimkonna ajaloo. Teine tegija on inimene, kelle liturgiline tegevus on Jumala teos osalemine.
- 3) Võime öelda siis, et liturgia on teatud määral mingi vaimne ruum, milles inimene on Jumala tegevuse tunnistaja ja selles tegevuses osaleja. Selline liturgia omadus oleks õige, aga selles on üks suur miinus. Selles selgituses oleks nagu tagaplaanil see, mis tegelikult peab olema absoluutselt primaarne, esikohal, nimelt, et just J u m a l on liturgias see, kes midagi teeb. Inimese tegevus on Jumala tegevuses osalemine, ja mitte osalemine milleski muus. Jumal on aktiivne, Tal on algatus! Inimese tegevus on teisejärguline. Inimene on tunnistaja ja see, kes vastab, kui teda kutsutakse osalema. Jumal on liturgias Peigmees, inimene – pruut.
- 4) Katekismus tuletab meelde, et Liturgia läbi jagab Isa meile rikkalikult õnnistust lihaksaanud Sõnas ja kallab meie südameisse Püha Vaimu. See ongi see, mida Jumal teeb. Aga see, mida inimene teeb, parem oleks vaja öelda, mida Kirik teeb on: et ta õnnistab Isa ülistamise, kiitmise ja tänamisega.
- 5) Kohe aga tuleb meelde see: „ükski ei suuda öelda: "Jeesus on Issand!" muidu kui Pühas Vaimus.“ Liturgias siis, meie ei vasta Jumalale kiituse ja tänulikkusega mitte omapead ja täiesti iseseisvalt, vaid alati Püha Vaimu kaudu, nii, et ilma Püha Vaimuta ei oleks mingit vastust ega osalemist; ei oleks liturgiat!
- 6) Et see selgemaks saaks, öelgem, et kui on antiliturgia, siis see on alati see, mida Jumal ei tee! Muidu see võiks olla midagi head, aga kui Jumal seda ei tee, siis see pole liturgia. Sellest lähtudes võime paremini aru saada sellest, miks Kirikus nii oluline on et liturgiat peaks alati see, kellel on Kiriku mandaat, luba, pühitsus. See, kellel see luba ja ülesanne on, ongi see, keda Jumal on saatnud, valinud: preestrina, diakonina, või isegi ilmikuna, kellele näiteks piiskop, usaldas mingi ülesande kirikus. Aga kellel kiriku luba ja kohustust ei ole, see ei saa liturgiat juhtida, saab ainult liturgias osaleda. Aga isegi siis on vajalik, et sellel inimesel oleks intentsioon, kavatsus teha järele seda, mida Jumal teeb.

- 7) Seda mida inimene teeb liturgias, teeb kirik. Kirik ise on aga kõigepealt see, mida Jumal loob ja teeb. Nii et kui räägime, et „Jumal on see, kes teis tegutseb, et te tahate ja toimite tema hea nõu kohaselt.“ (Filiplastele 2, 13) siis see lause käib eelkõige kiriku kohta.
- 8) Kirik siin on Jumala vastuseks, täies inimeste vabaduses – vastuseks, mis on inimestele kätte antud, et need õigemini vastata saaksid.
- 9) Seepärast on ka liturgia inimeste poolt Jumalale toodud ohver samast Jumalast saanud andidest ja palve, et Püha Vaim laskuks andide ja Kiriku peale ning kogu maailmale.
- 10) Kui räägime, et liturgia kaudu anname Jumalale kiitust ja au, siis on vaja seda paremini mõista. Tavaliselt arvame, et Jumalale au ja kiituse andmine on psalmide ja hümne laulmine, missa pühitsemine, kummardamine ja nii edasi. Aga au ja kiitust anda tähendab veel midagi.
- 11) See on loodu osalemine Jumala helduses! Sellepärast on kiituse andmine, seega – liturgia, ka almuste jagamine. Almuste andmine ei ole täpselt liturgiline palve, aga see on liturgia, kust liturgiline palve saab aluse, sest peamine ja ainus armuandja on Jumal ise. Meie armuanni jagamine on alati Jumala halastuses osalemine.
- 12) Jumala kiitus (heebrea keeles: KABOD JAHVE) tähendab seda, mida väljendavad sõnad: „Püha, püha, püha on Issand, taevavägede Jumal. Taevas ja maa on täis Sinu kirkust!“ ning: (Ps 19,2) „*Taevad jutustavad Jumala au ja taevalaotus kuulutab tema kätetööd.*“ ja veel: (Ps 145,10) „*Sind ülistavad, Issand, kõik sinu teod, ja su vagad tänavad sind.*“
- 13) Need kirjakohtad tunnistavad, et Liturgia on esmajärguliselt Jumala tegu, Jumala helduse (lahkuse) kiirgamine, milles inimesed osalevad. Teisejärguliselt on liturgia inimeste osalemise erinevad vormid. Ei tohi me siiski unustada, et liturgia on inimene ise – siis, kui ta armu vastu võtab ja sellesse jääb. Selline inimene on Jumala au, selle inimese elu on Jumalale au andmine. Inimene on ju see, mida Jumal tegi, ja see õnnestus Tal väga hästi!
- 14) Seega inimene, kes pattu jääb – jääb ka ilma Jumala kirkusest (~Rom 3, 23). Seevastu iga inimese tegu, mis on armu seisuses tehtud – suurendab Jumala au!
- 15) Sellel mõttel on üsna praktiline külg, nimelt – pattu jäämise tulemus on see, et kui inimene teeb oma tegusid, isegi kui nad on intentsiooniliselt head - need pole Jumala teod. Ja olgugi, et head – on need surnud.

16) Nii saab aina selgemaks see, et liturgia on ka kiriku kogukonna ühtsuse ehk osaduse sideaine väljendus. Kirik on ju see ehitis elavatest kividest – kes oleme meie. (Ef 2, 21) „Kristuses kogu hoone kokkuliidetuna kasvab pühaks templiks Issandas.“

17) Lõpuks, on vaja öelda ka seda, et liturgiline palve väljendub sakramentide jagamise, tundide pühitsemise, ehk psalmide ja hümnide lugemise või laulmisega. Alati on see terve kiriku tegu, isegi siis, kui keegi üksi, oma toas, vaikselt loeb vesprit – osaleb kogu kiriku palves.

18) Liturgia on üks tähtsamaid teoloogia kohti, *loci theologici*, allikaid, kust inimene saab (ära)tunda Jumalat.

19) Liturgia annab võimaluse jutlustada. Jutlustamine aga on dominiiklase jaoks suurepärase ja soodne võimalus Jumalat (ära) tunda. Tihti peale see, mida ta jutlustab, on see, mida Jumal enne avaldas temale. Sest jutlustamine ei ole üldse kõnelemine sellest, mida jutlustaja Jumalast teab, vaid hea jutluse tuum ja saladus peitub kerjamises, almuste palumises. Ja jutlustaja jaoks on see almus Jumala sõna. Jutlustades, jutlustaja hakkab taipama, et see, mida ta räägib, on esmalt tema jaoks ravi ja vaimne toit.

20) On suur erinevus jutluse vahel, mis on enne ette valmistatud ja selle vahel, mis on liturgia jooksul toimumas. Muidugi, ka jutluse valmistamise ajal saab dominiiklane Jumala ajal endale avastada seda, mida Jumal talle ilmutab. Siiski liturgia vältel see toitumise ja toitmise ilming on veelgi rohkem üheaegne ja viljakas. Nii ongi just sellepärast, et Liturgia on Jumala tegu, milles inimene osaleb. Kui dominiiklane jutlust valmistab Jumal aitab ja räägib temale. Aga kui jutlustaja jutlustab, Jumal peab jutlustama! Jutlus tuleb muidugi ette valmistada, ja läbi mõelda, eriti siis, kui jutlustaja ei jutlusta oma emakeeles. Aga tähtis on see, et jutlustaja endale teadvustaks seda, et alles siis jutlus on tõepoolest hea, kui ta inimjutlustaja laseb jumaliku Jutlustajal rääkida liturgia käigul.

21) Mis puutub vendi, kes on hõivatud õpetamisega, liturgia on nende kaitsja. See kaitseb neid nende mõistuse jõupingutustes, hoiab neid külmadeks õpetlasteks saamise eest ja liigsetesse abstraktsioonidesse kaldumisest. Liturgia täiendab seda, mida nad õpivad, sest liturgia ongi Jeesuse Kristuse müsteeriumi pühitsemine, millest nad püüavad aru saada.

22) Üks meie vendadest, isa Bernadot ütles kord, et liturgia on elavaks dogmaks, mis kõnetab nii südant kui ka mõistust. Nii ongi! Liturgia sisaldab Katoliku Kiriku õpetuse täiuse: palves, piibli lugemises ja Kiriku isade õpetamises.

23) Seetõttu oli usu dogmadel kiriku alguse aegadel alati ja eranditult liturgiliste vormelite kuju. Dogma on liturgia. Kahjuks, hiljem kaotasime usu tunnistamise ja mõistmise elava ühenduse liturgiaga. Meie usk ja usu tunnistus on oma loomu poolest eelkõige pühadel pidutsemine ja pühapäeva pühitsemine! Liturgia on parem teoloogia koht. Liturgia on teoloogia kodu.

24) Simon Tugwell OP, maailma parim dominikaaniajaloolane, toob dominiiklaste palvete eripärasuse asjus esmase ja põhilise küsimusena esile selle, et dominiiklased mitte kunagi ei tekitanud nii suurt segadust selle (palve teooria, teoloogia) ümber kui teiste ordu liikmed. Dominiiklased mitte kunagi ei pidanud ka palvet millekski raskeks ega eriti tähtsaks, nagu seda rõhutavad teised palve kontseptsioonid ja traditsioonid.

25) Jah, eriti tüüpiline dominiiklaste õpetus palve kohta on see, et seal ei esine mingit jaotust erinevate palvete hulgas; ei esine kriteeriumi palve arenemise kohta, pole mingit vihjet ega veendumust, et on olemas hetk, või seis, kus järgneb üleminek loomulikust palvest – üleloomulikku.

26) Dominiiklaste vaimsuse lähtepunktist on palve mõistetav kui midagi väga lihtsat, kui vahetu vestlus Jumalaga. Palvetamine on vendade jaoks lihtsalt ja enamjaolt palumine millegi eest, kellegi eest.

27) Üks dominiiklaste vaimsuse õpetaja, Columban Ryan OP defineeris palvetamist nii: „See on kõige loomulik asi maailmas. Palvetada, see on väga lihtne. Inimene kõnetab Jumalat sellisel moel, kuidas talle see tundub sobilik! Ja see on kõik!“

28) Kahekümnenda sajandi teisel poolel anti välja üks raamat, mis oli mõeldud abiks noviitside (dominiiklaste ordu noorliikmete) kasvatamisel, millele andis oma soovitus ülemaailmse ordu kapiitel. Selle õpiku peamine mõte oli see, et tõelise palvetamise meetod seisneb selles, et palvetada vahetult ja aktiivselt. Seda võib resümeerida nii: ei mõtle palju palvetamisele, vaid palveta oma parema tahtmise järgi. Et palvetada, pole vaja otsida mingit klassikalist, teaduslikku ja kunstlikku meetodit. Jumal ei pööra tähelepanu tehnika peale! Jah! selline on dominiiklaste veendumus.

29) Mitte ainult meie kaasaegsed dominiiklased ei rõhuta palvetamise lihtsust. Kolmeteistkümnendal sajandil õpetatud vennad, nende hulgas ka Humbertus Romanus, ütlevad, et palvetamise lihtsus on üks selle suurematest väärtustest. Ja kui kuueteistkümnendal sajandil paljud rääkisid selle vastu, siiski vendade enamik ei arvanud, et palvetamist tuleb mõista kui midagi rasket.

30) Nii, dominiiklaste jaoks pole olemas raskusi palvetamise ajal, vaid takistusi, aga takistus on siis, kui keegi mõtiskleb, kas ta palvetamine on sügav ja õige selle asemel, et palvetada. Teised takistused on, näiteks - usu puudus, et Jumal saab teha seda, mille eest sa palud, või - andestamatus, või veelgi - kui keegi palvetab selle eest, mida ta tegelikult ei taha.

31) See lihtsus on sellepärast oluline, et palvetamine ei muutuks formaalseks ja jäigaks, samuti et ei muutuks pompöösseks ja ülespuhutuks. Selline liturgia ei ole dominiiklase vaimsuse pärane.